

ÂŞIK YARIM ALİ

Dr. Doğan KAYA*

Asıl adı Ali Bozkurt olup 1890 yılında Sivas'ın Kangal ilçesinin Dışlık köyünde doğmuş; 1953 yılında da yine aynı köyde vefat etmiştir. Mezarı buradadır. Birisi kız, yedi çocuğu vardır. Çocuklarından Nizan, Abidin ve Mustafa hayattadır.

Sesini ilk defa 5-7 Kasım 1931 tarihinde Ahmet Kutsi Tecer'in gayretleriyle Sivas'ta yapılan I. Sivas Halk Şairleri Bayramı'nda duyurmuştu. Mecburi hizmet için 1930'da Sivas'a gelen Ahmet Kutsi Tecer, burada, Sivas Lisesi edebiyat öğretmeni Vehbi Cem (Aşkun) ve müzik öğretmeni Muzaffer (Sarısözen) ile tanışır. Önce "Halk Şairlerini Koruma Derneği" kurar ve başkanlığına Belediye Başkanı Hikmet (Işık) Bey'i getirtir. Halk türkülerinin, hikâyelerinin ve âşıkların harman olduğu Sivas'ta derneğin tüzüğünde de yer aldığı gibi derhal bir âşıklar programı yapmayı düşünür. Halkın oldukça ilgi gösterdiği Âşıklar Bayramı'na; Revani, Meslekî, Suzanî, Süleyman, Karşlı Mehmet, Müştak, Talibî, Yusuf, San'atî, Ali ve Yarım Ali gibi âşıklar katılır. Üç gün süren Bayram sonrası Tecer, iştirak eden âşıklara "Halk Şari" olduklarına dair bir kâğıt verir. Bu belge, gezici âşıklara gittikleri yerlerde çok kolaylıklar sağlar.

Hakkında pek az bilgi bulabildiğimiz aşığımız, "Yarım Ali" olarak şöhret bulmuştur. Kimi zaman da mahlas olarak adını kullanmıştır. Bir şiirinde

*Üstadım Hasan'dır Efendi sanı
Yuğurdu pişirdi var etti beni
Yâr diyerek YARIM ALİ adını
Koydu bu isimle dillere düştük*

değişine bakılırsa, Hasan isimli zatın etkisinde kalıp olgunlaştığını ve mahlasını da yine aynı kişinin verdiği anlaşılmaktadır. Sözü geçen Hasan Efendi, Kusuî mahlasını kullanan ve 1875-1951 yıllarında yaşamış olan Hasan Fehmi Efendi'dir. Kusuî, Arapça ve Farsça'ya vakıf, sazı ve irticali olmayan bilgili bir şahıstır. Ali'ye hep "Yârım Ali" diyerek hitap etmiştir. Bu söz Sivas ağzında "Yarım Ali" şeklinde telaffuz edilmektedir. Şiirlerinden de anlaşılacağı üzere gerek kullandığı kelimeler gerekse işlediği konu, Ali'nin belli bir kültü seviyesine yükseldiğini göstermektedir.

Sesinin çok güzel olduğu söylenir. İrticali olmakla beraber saz çalmamıştır. Bunun yanında hafızası çok kuvvetlidir. Üç yüz aşığa ait şiiri ezbere bildiği rivayet edilmektedir. Şiirlerinde genellikle tasavvufî düşünceye yer vermiştir ve bunda da başarılı olduğu söylenebilir. Teknik yönden ise, mısralarda gösterdiği başarıyı şiirin ayağında gösterememiştir.

Hakkında pek inceleme yapılmamış olan Yarım Ali'den bugüne kadar Ahmet Kutsi Tecer ve Refik Ahmet Sevengil söz etmiştir.¹

* Yayınlandığı ye: **Yol**, S. 13, Ankara, Ekim/Kasım 2001, s. 66-68.

¹ Ahmet Kutsi (Tecer), *Sivas Halk Şairleri Bayramı*, Kâmil Matbaası, Sivas, 1932, s.3 ve 6.

Şiirlerinden Örnekler²

Elhamdülillah

Atamın belinden harm-i madere
Süzülüp de geldim elhamdülillah
Ak mürekkep idim dönüştüm kana
Et ve kemik oldum elhamdülillah

Üç menzilde tamam oldu sıfatım
Göz kulak kol bacak belirdi zatım
Vakit tamam oldu rahim hayatım
Bir anadan doğdum elhamdülillah

Nokta-yı burhandan dersimi aldım
Esmâ-yığ Hüsna'mı arayıp buldum
Evliyanın erin sırrını bildim
Hikmetine erdim elhamdülillah

Kendi kendim bildim kendim hak idim
Kendi kitabımı kendim okudum
Kalp evimin gülşeninden şakıdım
Ruhumdan ses verdim elhamdülillah

Bu surr-ı esrarı anlayan bilir
Bî'l-cümle eşyayı kendinde görür
YARIM ALİ birgün aslına yürür
Can gözüyle gördüm elhamdülillah

Düşük

Ta "Kalû belâ" da "Bezm-i Elest" te
İçtik dolusunu illâya düştük
Zatı sıfat olduk "ahsen takvim" de
"Kevn ü mekân" içre türaba düştük

Din Muhammed dinini kabul eyledik
Hak Âdem' de bulduk sücut eyledik
Dört kitap ilmini teyid eyledik

Refik Ahmet Sevengil, *Çağımızın Halk Şairleri*, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1967, s. 336-337.

² İlk üç şiiri bize vermek lütfunda bulunan Dışlık Köyünden Âşık Musa Karakaş'a içten teşekkür ederim.

“Ehl-i Beyt’e “Şah-ı Merdan” a düştük

Bütün canlı mahlûkata yâr olduk
“Nefs-i emmare” den der-kenar olduk
“Men aref” sırrını bildik var olduk
Mürşide bağlandık ikrara düştük

“Tarik-ı Bektaş” a verdik elimiz
Kem sözlerden pak eyledik dilimiz
Tevhid ile bağlayuban belimiz
“Erenler cemi” nde erkâna düştük

Üstadım Hasan’dır Efendi sani
Yoğurdu pişirdi var etti beni
Yar diyerek YARIM ALİ adını
Koydu bu isimle dillere düştük

Sensin

Kendini kendini bil kendin arama
Baktığın her yerde görünen sensin
Hak kendi ruhundan ruh verdi sana
“Ene’l-hak” sırrına bürünen sensin

Senin için yaratıldı kâinat
Emrine verildi bunca mahlûkat
Topraktan var olup bulunca hayat
Meleklerle boyun eğdiren sensin

Tanrı gizli iken tek bir noktada
Görünmek istedi her bir eşyada
Âdem’de tecelli olunca Huda
“Hüsn-i Mutlak” diye bilinen sensin

Sensin “yedi kat yer” sensin “Arşullah”
Sensin “Kâbe kavseyn” sensin “Beytullah”
Seni methediyor Kur’an da Allah
“Yüz Suhuf Dört Kitap” verilen sensin

YARIM ALI kendi kendine bir bak
“Nefs-i emmare” yi benliği bırak
Kalp evini pak et mihman olsun hak
Kâmil insan olup erişen sensin

Vatana

Vatana eyleriz hizmet
Mektebe eyleriz hürmet
Hep efendi oldu millet
Ak üstünde karamız var

Kalbimizde vardır işkil
Dedik yurt kurtarmak müşkül
Milli kuvvet oldu teşkil
Yaşasın kong(1) remiz var

Fabrikalar kumaş dokur
Adalet erdik şükür
Sanat mektebinde okur
Çokça sanatkârımız var

Çoğaldı ser-tabip Lokman
Mekteplerde etti idman
Gazi'miz var iken korkman
Her derde bir çaremiz var

Benim bunda var mı suçum
Evvel böyl'omamış niçin
Milleti menfaat için
Bankada çok paramız var

Âleme duyuld'ünleri
Şükür yükseldi şanlan
Verdik fitre kurbanları
Havada tayyaremiz var

Bin yaşasın şanlı Gazi
Düşmandan kurtardı bizi
Vapurla doldurdu denizi
Her yerde iskelemiz var

Canım kurban olsun dosta
Yol yapardı bir kıyasta
Reys-i Cumhur'a şayeste
Çok şanlı Ankara'mız var

Başladık zengin olmaya
Kazanıp banker olmaya

Gazi'm cihangir olmaya
Heman az bir sıramız var

Adaletçe yapar işi
Çalıştı düşmana karşı
Türkiye'nin ay güneşi
Gazi, İsmet Paşa'mız var

Yundum aşkın ırmağında
Yanlış koymam örneğinde
Halk Şairleri Derneği'nde
Ayrı ayrı töremiz var

ALİ'm bunu böyle demiş
Bilmem kıymeti ne imiş
Türkiye'ye ay gün doğmuş
Şule veren çiramız var